

**ZA VSAKEGA
NEKAJ
str. 6**

**DAR IN
SKRIVNOST
str. 10**

Porabje

ČASOPIS SLOVENCEV NA MADŽARSKEM

Monošter, 24. januarja 2002

Leto XII, št. 2

Pavlova Vida

Slovensko društvo Avgusta Pavla in slovenska samouprava v Sombotelu se vsi-ko leto januarja in avgusta spomina Avgusta Pavla. Letos 2. januarja je minaulo 56 lejt od tistoga mau, ka je Avgust Pavel mrau. Letos smo se v Sombotelu spominali na njega z njegovimi prevodi slovenskih ljudskih pesmi v madžarski jezik.

Avgust Pavel je oprvim objavil prevode ljudskih pesmi leta 1909, po tistom dugo nej prevajo. V 30. lejtaj 20. stoletja pa med drugo bojno je začno pa intenzivno prevajati prozo pa pesmi. Nej samo slovenske, liki hrvaške ljudske pesmi je to prevajo. Po bojni bi rad vödaui té svoje prevode. Tau se ma nej posrečilo, ka je 1946. leta mrau.

Prevode slovenskih ljudskih pesmi so 1967. leta vö-dali v Murski Soboti s pomočjav Vilka Novaka. (*Slovenske ljudske pesmi. = Szlovén népdalok. Pomurska založba. Murska Sobota, 1967.*) V Sombotelu so pa vö-dali izbrane prevode in pesmi Avgusta Pavla 1986. leta, gda bi biu 100 lejt star (*Pável Ágoston válogatott műfordításai és versei.*

Člani slovenskoga društva v Sombotelu z Judito Pavel.
Posnetek: F. Mukič

Szombathely, 1986.). Pe-smi je vöodebrala in knigo uredila (h)či Judita Pavel. Nad temi so tüdi prevodi slovenskih ljudskih pesmi.

Za Pavlov večer 12. januarja 2002 smo si edno takšo pe-sem vöodebrali, štere temo poznajo Slovenci v Železni županiji to. Tau je *pesem o Lejpi Vidi*, štero poznajo vsi Slovenci, nej samo v Sloveniji liki v Italiji pa v Avstriji to. Pesem o Lejpi Vidi ma dve varijanti. Najbole zna-na je tista, v šteroj Lejpa Vida, mlada mati, plenice

peré svojma maloma sineki v maurdji. Gnauk samo pri-de eden arabski pirat (ka-lóz) pa go vkradne. Lejpi Vidi dobro dē na tihinskom, depa furt djauče za svojo dejte.

Drugó varijanto poznajo na Štarejskom, v Prekmurji pa pri nas. V tej pesmi ali parpovejsti mlada Lejpa Vi-da sreča kačo. Vida se kače ne zbogi, da go prosi, aj go rejši, ka je zakunjena. Dargo rejši, té lejpi kralič grata, pa se oženita. Pesem so naj-oprvim dojspisali pred 160.

lejtami. Tau pesem je iz slovenščine v madžarščino dojobrno, prevedo Avgust Pavel.

*Lepa Vida proso plela,
Jako rano pred zorjani.
Lepa Vida plela proso,
Stepeno je najšla roso:
"Da bi, Bog daj, moja bilo,
Kaj nicoj je tod hodilo,
Kaj nicoj je tod hodilo,
Rano roso je strosilo!"*

*Vida kölest gaztalanit.
Alig pirkad meg a hajnal,
máris a mezőre talpal.
Első reggel úgy találja,
hogy kölese megkuszálta,*

*meg van törve harmatjába.
"Oh bárcsak az enyém lenne,
ami itt járt éjjelente!"*

Pri nas na Verici pa *parpovejst parpovejdajo o Lejpoj Vidi*. Na Pavlovom večeri je parpovejst, štero je Kareci Krajcari parpovejdala na Verici Ana Merkli (Štjednjarska Nani), gorparšejla Ibolya Dončec. Parpovejst je v madžarščino prevedla Eva Krajcar, v Sombotelu šejla Erzsi Horvath (Šubarna). Po tistom so člani društva recitirali pesem o Lejpoj Vidi, štero so dojspisali pred 160. lejtami. Slovenski so šteli: Ana Bočkor, Eszter Aranyi pa János Csárdi. V madžarščino je pesem dojobrno Avgust Pavel. Madžarsko so pesem goršteli: Erzsi Aranyi, Kitti Mádé in Viktor Csárdi.

Na slejdnje so tázospejvali *"O, dekla ne daj se na pavra"* iz pesmarice *"Füč-kaj, füč-kaj fantiček moj"*. Ta pesem to o toma guči, kak si aj dekle vöodaberejo svoj par. Tistim, šteri so pesem gučali, so pomagali spejvati eške Anča Braunstein, Ti-meá Aranyi pa Judita Pavel, štera jim je pesem navčila.

Marija Kozar

Ka vse se je zgodilo v Sloveniji lani

Kak hitro ide čas

Tak, pa je pá za nami ešče eno leto. Što bi si li mislo, kak hitro ide čas. Pred nami je novi dvanaest mešecov, za stere še ne vemo, ka de se zgodilo. In če človek malo premisli, je dobro tak, ka ne vejmo vse za naprej. Kak bi pa vačik bilou življenje zanimivo?

Bush pa Putin sta se srečala v Sloveniji

Se pa zatou živo spomnimo vsega, ka se je zgodilo lani. Za Slovenijo leko pravimo, ka je bilou leto 2001 puno lepi pa tudi malo menje lepi stvari. Od tistoga, s šterim se leko valimo, smo si najbole zapomnili lanski obisk ameriškoga pa rusuškoga predsednika na Brdi pri Kranji. Bush pa Putin sta se v deželi na sončni strani Alp srečala prvič, se pogučavala od vsega mogoučoga, na konci pa je Bush pozvo Putina na svoj ranč v Teksas. Kak smo zvedli, je Putin njegovo vabilo sprejeu pa tudi šou na Bushovo farmo.

Idemo v Evropsko unijo

Slovenski politiki tudi pravijo, ka je bila država zadovolna z lanskim letnim poročilom Evropske komisije o napredki kandidat. Vsi vūpajo, ka de Slovenija pristopno pogodbo z Evropsko unijo podpisala decembra 2002, v Evropsko unijo pa stopila med prvimi. V leti 2001 je Slovenija stopila s 14 zaprejtimi od vseh 29 obravnavanih pogajalskih poglavij, do konca novem-

bra pa je imela zaprejtih 22 poglavij. K Evropejcom se pakiva tudi Madžarska. "Slovenija ma dobre odnose s svojo severovzhodno sosedo," pravijo politiki. In takši odnosi so bili tudi v leti 2001. Državi nemata odprejtih nikših dvostranskih vprašanj. Leko se povalimo, ka sta Slovenija pa Madžarska po več kak 30 letaj dobili prvo direktno železniško povezavo. Nova progja je omogočila najkrajšo pot med severnojadranskimi pristanišči in vzhodnoevropskimi državami. Leto 2001 smo si zapomnili tudi po tom, ka je biu madžarski predsednik Ferenc Mádl na prvom uradnom obisku v Sloveniji, Budimpešto pa sta obiskala predsednik države Milan Kučan in premier Janez Drnovšek. Odbor slovenskoga parlamenta za zunanjo politiko pa je med drugim razpravlo od madžarskoga zakona o Madžarih v sosednjih državah. Tej zapovedavle ništerne privilegije na Madžarskem za pripadnike madžarske manjšine iz šestih sosednjih držav. Zakon je začo valati s prvim januarom 2002.

Fuzbal je najboukši

Ka pa ne bi skouz pisali samo od politike, naj napišemo, ka so bili lani uspešni tudi športniki. Ešče najbole so se izkazali slovenski fuzbaleri. V skupini z Rusijo, Jugoslavijo, Švico, Luksemburgom in Ferskimi otoki je slovenska reprezentanca ostala neporažena. Tekme za uvrstitev na svetovno

prvenstvo, štero de v Koreji pa na Japonskem, je končala z zmago v Bukarešti, gde je premagala Romunijo. Zanimivi podatek je, ka je na zadnji tekmi nogometaš Mladen Rudonja v 53. nastopu za reprezentanco dau svoj prvi in odločilni gol. Za Slovenijo pravijo, ka je fuzbalski čudež. V državi je samo 28.500 registreranih fuzbalerov, pa so si vséeno prišpilali karto za svetovno prvenstvo. Kakšen de rezultat na svetovnom prvenstvu, mo vidli junija.

Vse je nej bilou najboukše

Tudi leto 2001 je nej bilo prizanesljivo z naravnimi nesrečami. Kmetom je največ problemov delala suča, zatou je državni zbor sprijo interventni zakon za pomoč pri odpravi posledic. Država de mogla za odpravo posledic suče, pozebe in neurij s točo v kmetijstvu dati približno 5,5 milijarde tolarjev. Državne pomoči so deležni tisti, šteri majo več kak en hektar kmetijske površine, interventni zakon pa uvaja razlikovanje med sušnimi območji in novi način talanja sredstev pomoči - neposredno upravičencem.

In ka nas čaka?

Tou nišče ne vej. Politiki že majo svoje načrte, gospodarstveniki tudi. Ali naj vam povemo, ka se tudi k šlogarci ne splača iti. Za vsakšoga de leto 2002 takšno, kakšno si sam napravi.

Dejan Fujs

Človeške vrednosti

Nas, lūdi leko na dvaue raztalamo. Tej edni so vsigdar v „svetlosti“, tej drugi pa v „senci“. Pa tau je vendar etak vreda do tistega mau, dočas tej edni ne gledajo doj te druge. Ka buma dosta nas je takši, steri se zvišamo. Če nas v življenji zaodi kakša „svetloča“, te tak mislimo, ka smo samo mi nika. Tej drugi so samo za naše pleče valaun.

Nega na svejti takšoga človeka, ka bi nikše vrednosti nej noso v sebi. Steroga za sploj nauroga držimo, večkrat kaj takšega vej, ka mi nej. Te misli so mi zatok napamet prišle, ka sam etognauk pá televizijo gledala pa sam se nika navčila.

Eden hirašen pevec je emo program pa je ja lepau spejvo. Kamera je napona njega kazala. Njegve črevle, lače, kaput, srejšo, obraz, njegve vlase. Kamera je včas-in-včas zatok malo zblaudila pa je kazala, kelko dosta-dosta lūdi dela za njegovimi plečami. Goslarge, moški pa ženske, ki vcuji popevajo pa cejlomi koncerti „farbo“ dajo. Samo etak tak lepau vōpride toga pevca glas. Če bi sam mogo popevati, buma bi se vsi čudivali, kak bi tau srmačko bilau. Pa te mi lūdje? Ka mi delamo, gda se edna takša lejpa pesem dokonča? Ploskamo, deremo se, pevci ime krčimo, samo njega svetimo. Pa on? On se nanizava, se da svetiti pa enim eške telko napamet ne pride, ka bi z ednov rokauv nazaj pokazali na „pomočnike“. Nej, nej bi njim krona doj spadnila z glave.

Ka se leko od etakšoga kejpa navčimo? Tau, ka nas je žau dosti takši. Tau se naprej da v kakšni delavni kolektivaj, se naprej da v držinaj tū. Dosta nas je takši, ka se sploj bojimo za tau „krono“, ka go na glavej nosimo. Kelko pa kelko takši lūdi geste, steri so na delovnoj mestu čednejši kak šef. Depa naprej je nišče ne pisti pa jim nišče ne prizna delo. Kelko starišov geste, steri tak misli, ka je krau on doma pa se ne šte drugi nišče nej. Tej drugi so samo za tau, naj delajo pa tūma baudejo.

Eden-eden takši „krau“ samo te gor pride, ka je tau, če si vsigdar v senci, gda sam tū velkoga spadne pa v senco zleti. Samo te zna, ka je tau, želeji priznanje (elismerés), samo te vidi, kak je te, gda te nišče napamet ne vzema.

Zdaj, ka je že pá nauvo leto, bi dobro bilau, če bi se mi lūdje malo pobaukšali. Več poštenje dali eden drugomi, več zavūpanja pa de te vsem ležeše.

Mislimo vsigdar na tau, ka vsakši človek nosi nikšo vrednost v sebi. Vsakši nika takšega vej, ka ge nej.

I.B.

RADIO MONOŠTER
UKV (FM) 106,6 MHz
Od pondejlka do sobote
od 16. do 17. vōre,
v nedelo
od 12. do 14. vōre.

Senički duhovnik v Merki

Z Vogrskoga so od 1880. leta odhajali lidgé v Merko. Največ ji je odišlo med 1905 in 1907.

Tau so bili zveškoga pavri, šteri so doma nej mogli žive ti na svojom grünti, ka je do sta mlajšov bilau v držini. V Merki so delali v fabrikaj in rudnikaj (bánya) v državi Ohio in Pensilvanija. Iz naše Slovenske okrogline (Prekmurja in Porabja) je to dosta ludi odišlo v Merko, ka bi si penaze zaslužilo, s penezi grünt kúpilo pa izo zozidalo. Pri nas je to v dosta držinaj bilau deset pa več mlajšov. Mali grünt so vsikšoma gna ko raztalali, tak ka je na ednoga trnok malo spadnilo. Zatok so ništerni raj odišli v Merko.

Iz Slovenske okrogline je med 1899 in 1913 odišlo v Merko skor 7000 ludi. **Samo z Dolenjoga Sinika ji je leta 1901 odišlo stau ludi.** V letaj 1909-1914 je iz devet naši vesnic odišlo na Vogrsko 93 ludi, v **Merko 604**, v druge države pa 100 ludi.

Slovenci v Merki so na začetki živeli na ednom kúpi, ka bi si leko drug drugome pomagali. Najprve so se združili evangeličani 1910. leta, katoliško faro so ustanovili 1913. leta. Sprva so se organizirali samo zavolo vóre pa kulture, sledik so politizirali to.

Z Vogrskoga so poslali v Merko dva duhovnika: 1912. leta evangeličansko ga pastora dr. Ernesta A. Stieglerja, 1913. leta pa katoličanskega duhovnika Lovrenca Horvata z **Gorenjoga Sinika.** (Stiegler je biu Nemez iz Soprona, pa se je v Merki navčo po naše gučati.)

Badva sta mogla politizirati to. Naše Slovence v Merki so agitirali, naj politizirajo in

pomagajo tistim, šteri tau pravijo, ka smo mi nej Slovence liki Vendi, šteri so od Keltov. Tau agitiranje je bilau eške uše po prvi svetovni bojni. S tem so tau steli dosegnoti, ka bi v Trianoni 1920. leta Kraljevina Srbov, Horvatov in Slovencev nej dobila Prekmurje, liki bi ostali vsi Slovenci Slovenske okrogline na Vogrskem.

Lovrenc (Lőrinc) Horváth se je narauo 11. junija 1883 na Gorenjom Siniki. V duhovnika so ga posvetili 27. junija 1906. Po tistom je biu kaplan v fari Szentelek (1906), Sv. Jurij, Rogaševci (1906-1907), v Murski Soboti (1907-1910), Turnišču (1910-1911), Vasvörösváru (1911-1913). 1913. leta so ga poslali v Merko v slovensko faro Bridgeport v Connecticutu, ka bi skrb emo na Slovence iz Slovenske krajine, ka bi se nej padašivali s Slovenci iz Avstrije, iz Kranjske. Eške tisto leto je ušo tadale v Perth Amboy v New Jerseyju, od tistec pa v Windbar v Pensilvaniji. Leta 1916 je v varši Chichago začno vödavati **prve slovenske novine v Merki: Zvezdo Vogrszki Szlovincov.** Zvün toga je vödavo eške *Kalendar za Vogrszke Szlovince vu Ameriki* za leto 1922 in novine *Sztrázsa*. Leta 1913 je kratek cajt biu v Bethlehemi, po tistom pa eške gnauk. 1941. leta je nikakoga tam pokopo. Gda pa gde je mrau v Merki, pa ne vejmo.

(V Zvezdi Vogrszki Szlovincov 13. januarja 1917 leko štemo, ka se je Kareli Kranjec iz Sebeščana in Karolini Gašpar z Dolenjoga Sinika rodila (h)či Ilonka, šteroj sta bila botra Geza in Marija Bölec.)

V **Bethlehemi** so ustanovili katoličansko faro 1913. le-

ta. Slovenci so meli svojo mešo v slovaškoj cerkvi. Od nadškofa (érsek) so prosili slovenskoga duhovnika. Merkanarski nadškof pa je proso mariborskoga, najpošle ednoga slovenskoga duhovnika. Tam ji je to malo bilau, zatok so poslali v Bethlehem za slovenskoga duhovnika ednoga slovenskoga frančiškana iz New Yorka. Ta je biu doma z Dolenjskoga, pa je nej znau po naše gučati. Zatok so vsi nej bili zadovoljni z njim. „*Edna mala strankica bi rada mela g. Horvat Lovrenca za plebanoša, posebno njegovi lüdje iz siničke krajine, ki je poslan bio v Bridgeport za slovenskoga kaplana.*“ Depa zaman so ga pozvali v Bethlehem, nadškof nej dovalo, ka bi tam austo. Za toga volo so Sinčarge raj tadale ojdli v madžarsko cerkev, kak bi poslušali mešo duhovnika z Dolenjskoga. Sledik so se vözmirili in

vsí Slovenci začnili zidati svojo cerkev v Bethlehemi. Lovrenc Horvat je napiso edno pesem to, štero so leko šтели v Zvezdi Vogrszki Szlovincov, Kalendarji (1922) pa v novinaj Domovina (Štere je v Budimpešti vödavo Aleksander Mikola).

Pesem **Ka „Hočeš“** je Horvat napiso prauti Jugoslaviji, štera je dobila Goričko in Ravensko (slovenske krajine iz Železne županije) to, nej samo Dolinsko (slovensko krajino v županiji Zala):

Jugoslávská lovina
je naša Domovina!
Kak jáger je na závca
Tak sláv na goričánca.

Glej goričko ravénc,
Pleté ti sláv tám vénc.
Dobiš glávo, korono
V celjom žitki boš pomno.

Turbo nosi jugosláv,
Prázna je, pa troubi na glás:
Goričánc, gde kaj máš
Vkráj ti vzemem, če na dáš.

Cotaš, ronjaš, kaj „hočeš“?
Dám jas tebi, ka iščeš.
Vdári ostro ravénc,
Tú máš trpaš, svoj vénc.

O siničkom duhovniku in Slovencej, šteri so odišli iz Slovenske krajine v Merko, leko eške dosta vse štete v knigi Mihaela Kuzmiča, štere si leko na pausado vzemete na **Bibliobusi**, šteri na kraci pride iz Murske Sobotice.

/Kuzmič, Mihael: Slovenski izseljenci iz Prekmurja v Bethlehemi v ZDA 1893-1924: naselitev in njihove zgodovinske, socialne, politične, literarne in verske dejavnosti. Ljubljana: Založba ZRC, ZRC SAZU, 2001 (Migracije; 2) /

Marija Kozar

Prvi z leve v prvi vrsti je dr. Mirko Lenaršič. Pri njama to eden duhovnik sedi. Tretji duhovnik je na pravi (desni) strani v drugoj vrsti. Što so uni? Gde so se fotografirali? Poznate eške koga na kejpi? Dr. Miko Lenaršič (Gornji Slaveči 1882 – Nyőgr 1966) je biu plebanoš na Tišini med 1906 in 1911, v Murski Soboti med 1911 in 1913 in na Dolenjom Siniki med 1913 in 1924. V tom cajti so té kejp doželi. Prosimo, če spoznate koga na kejpi, pišite ali telefonirajte nam v uredništvo. Hvala!

Veseli večer v Čepincaj

12. januara, v soboto večer, se skur cejla ves na pete postavila v Čepincaj. Kaj bi pa ne! Če ji je pa takšen lepi, veseli večer čako v zadružnom daumi. Drōjstvo Čep-Čepinci je pozvalo ves goščice lōjpat. Kakoli ka je vleti velka sōjča bila, so goščice bile paupradno veltje pa tak dobro zmočana, ka ji je človek poželo lōjpati. Kak dobro, ka pri tej samo roke nōjcamo, lampe so nam pa slobaudne. Kakšno žuborenje je bilau! Kak če bi same ženske bile! Zdaj si pa zbrodite, trifrtale lidi je moškov bilau pa te štja kelko mladi! Nej zaman, ka drōjstvo Čep-Čepinci ženske držijo gor, dapa ne pozabimo, ka so njim moški furt na pomauč.

Na, mi smo zatok iz Porabja pelali par žensk tū, kak povejmo iz Števanovec Ano Ropoš, Iluša Dončec, s Traušča Ano Unti, z Gorenjoga Senika pa Micko Ropoš. Tau tū istina, ka se ženske raj vo-

zimo, če mamo s seov kakšne dobre pojbe, kak z Gorenjoga Senika Ferenc Bajzeka, Lujzeka Hanžeka, s Števanovec pa Karčina Domitera pa „Jožiko“ Zankoč. Na, vej dočas

Joži se je s svojov krbulov k ženskam spravlo.

smo se vkup pobrali, je naš kombi tak vōgledo kak okinčeni krispan. Meli smo boriče, šibdje za mekle, košare, malo, velko drvenko, draut, kreppapipe, škarice, naužice, štokedli... Dapa itak smo nej meli vse, ka gda je Joži stau po v kombi, je včasik palinko isko. Koma bi tau na pamet prišlo? Dja, po pravici povedano, ranč mena, vej sam pa dja zvōjn sebe samo tehniko mejla, s seov. Zatok smo pa s cajtom tak šparali, ka smo poglednili krčmar pri Cifri na Seniki. Srmak Lujzek je štje te emo brigo. Košare je isko, ka je prej taum njau prejšnji večer, dapa kakoli je što, nikak so se nej glijali. S krčmarom sta že skur vse gor vdarila. Ka, če je pa eden zvōjn prejlončov, štje nodje tū daubo, malo se je inan skvartejro.

Lajzek pa njegva košara.

Krčmar se ma je vejn bola radūvo kak sam gazda, gda sta skritoga najšla. Gda sam vidla, ka Lali štje mali stolec pa štokedli tū nese, sam mislila, ka se z daumi vkraj kvartejra. Kaj pa! Te nam tau nej dojšlo, smo štje enoga vandroša, znanca iz Murske Sobote tū gor pobrali, steri je od podneva mau langnivo na Seniki, ka on prej fejs rad ma taum lidi. Zdaj nam je že rejsan samo rdeča pera falila od zar pa carinik, steri nam je malo začno tolmačiti, ka se mi pelamo z busom, nej pa z kombijom. Dapa razmejni človek ne komplicira preveč.

Gda je gli šest vōra bila, se je naš kombi postavlo pred zadružni daum, tak ginau. Dja, ka če je dvorana bila skur prazna. Našim je bilau malo špajсно, ka prej bau, če nede lūstva. Samo čakajte, nej ka bi ji na konca telko bilau, ka

Karčinom tak li ščukala s šibami, Feri bači so me pa davali s slamov. Naš Jožika, on zatok trno rad ma ženske, včasik se je s svojo drvenkov med nje spravlo. Samo ka, če so se ženske furt vkraj mogle vugibati od nje, ka ji je s slamov furt drego. Iluš pa Ana Ropoš sta pa okinčala s svojimi raužami boriča pa postavlala za korine, tak sta njim stala kak „husara.“ Ana so pa samo karkarčno lupinje sōjkali pa vlačili skaus rame. Ana Unti furt napravijo nikšo lejpo presenečenje, kak zdaj, ka so dva pušla napravili že doma, dva pa taum za darilo organizatorom, Diani, Valiki, Editi pa našomi padaši, Vendeli Gašpari.

Gvūšna sam, ka so vsi lejpo delo naredli, ka so se cejli košari, drvenke, cejkar ge vse dola kupili. En cejkar je gor austo, tistoga so pa postavili za licitacijo. Zdaj mi je že žau, ka smo Lalina mali stolec tū nej postavili na licit, na vej mo drgauc več pameti mejla.

Naj si zatok ništja ne misli, ka smo samo delali taum. Stoli so se skaus napunjavali z vrči, z dobrimi domanjimi pokaraji, pogačami. Istino, ka so goščice tū vōdržale skur do paunači. Nej smo vedli, zakoj nam je cejli večer sōjkala naus takšna dobra sauga. Vej gda so pred nas prinesli fajnski golaž, smo včasik zvedli. S punim želaudcom pa s flajnsnimi nogami smo vsi na

„Zavadi, sto ti je dau po riti!“

srteu šli, ka sta muzikanta cejli večer redno vlačila svojo škir. Vej ne mislite, ka so naši moški sami od sebe šli plesat. Dapa čepinske ženske so tū nej spadnile na glavau. Hajt, vsakša si je ednoga odebrala, po tistom pa nej bilau ka. Mekla se je dojličila pa vsakši moški lovijo žensko, naj me samo z meklauv nej trbej plesati. Naj bi vidli Zidara Karčina, gda me je samo mekla ostala na srteji. Čepinski moški so si nika drūgo štja tū vōzbrodili. Eno deklo so doj posadili, en moški se pa mogo z glavauv nut potegniti v krilo, no nej v gaulo, litji v šapko, naj nika ne vidi, drūgi ma je pa na rit gor zakūro. Eden za drūgom so se tak li sipavali. Vej če je steri vōnajšo, od stero ga je daubo, si je čemere vōspuno nad njim. Če je človek v takšnoj dobroj drūžbi, med takšnimi dobrimi lidami, se ma rejsan ne da domau titi. Etak smo mi tū samo na drūgi den šli domau, vej je pa paunač minaula, gda smo se vzeli prauti meje. Vōovadim, ka me je fejs migala tista dosta krajša paut do daumi, dapa nejsam vōjpala sofera na prepovedano delo nagončati.

(Malo več štje v naslednjof številki.)

Besedilo in slike:
Klara Fodor

Iz tauga lejpa drvenka bau!

nede zavole mesta. Buma za eno vōro je že tak bilau. Naši majstri so se mogli gor spakivati na oder, naj vse več lidi leko pride. Te se je pa takšno delo začnilo, ka se je vse prašilo. Dapa gunte smo nej meli sōje, tau so nam nej pistili domanji.

Lujzek je štje ranč redno nej vcuj stano plesti košare, gda se je gora kobacno s staucom vred, kak globaunec. Drūgo nej, kak te „aranjoštji“, domanji stolec si nej najšo mesto pod gazdom. Na, vej sta po tistim njeva s

„Sreča“ iz Meksikona

Trplan Štefan iz Markovce na Goričkom si je tresti lejt nazaj tak zbrodo, ka de disidiro pa srečo sproba. Prešikalo se ma je, istina ka je na začetki nej vse tak bilau, kak je mislo, depa vse je vred prišlo. V dosti lejpi mejstaj je delo v Meriki. Tak mislim, ka je največšo srečo z ženauv emo. Tam je spozno edno lejpo Meksikanko, Ofelijo. Ljubezen je velka bila pa ste se oženila. Zdaj nej davnik sta se pa nazaj spakivala k materi v Markovce.

• *Kak ste vi v Meriko prišli, pa zakoj ste nazaj domau prišli v Markovce?*

»Zatoga volo sam odišo, ka je te velko srmastvo bilau pa komunizem. 1963. leta sam odišo od rama. Te sam ešče samo 18 lejt star bijo pa sam se tak odlaučo, ka odidem po črnem pauti po svejti. Najoprvin sam se samo po Europi tepo ta pa nazaj, bijo sam v Nemčiji, Franciji. Gda sam vizo daubo, te sam odišo v Meriko, samo tistoga ipa je žmetno bilau tau dobiti.«

• *Kakšno je bilau življenje v Meriki?*

»Ja, ovak je fajn bilau, ka prauti našomi rosagi je Merika bogata bila. Če je stoj taprišo, je velko bilau. Na začetki je nej naleki šlau, samo malo sam vedo angleški. Tam sam emo ednoga padaša, šteri je že prva taodišo pa mi je on pomago. Za tri dni sam že delo emo pa stanovanje, ka mi je padaš mesto dau na začetki. Ne brodi tau, ka bi ne vejm kakšno delo daubo. Pod sam puco pa sronjake. Takšno delo sam daubo. V New Yorki sam začno, tam sam delo deset lejt. Te sledkar sam že aufuk vozo dvigalo (lift), 66 štokov. Te ešča nej automatično bilau. Te mi je velki varaš više prišo pa sam odišo v eden menši varaš. Tam se mi je pa sledkar tau nej vidlo, ka je mrzlo bilau. Na, pa te sam si tau zbrodo, ka v

Kalifornijo odidem. Tam je najbalkše bilau pa najlepše. Edno stanovanje sam gorvzejo, ka tam ram ne more dobiti, ka preveč doste penaz košta. Tam sam pet lejt v bauti delo, potistim sam pa šest lejt na eroplanski placi delo kak šofer, ka smo lidi

nazaj zozidajo ali pa ešče vekše zozidajo. Zdaj če bi mi na eroplan trbelo vsesti, bi vendar prejk morje raj plavo. No, vej pa dja sam se vsigdar bojo na eroplani, ka sam si furt brodo, naj samo srečno pridemo pa sam tablete djamau. Zdaj se že

vsakši de na morje, če malo časa ma.«

• *Držine tū ne odijo vkūp, ka bi se najšle?*

»Trno nej, ka so se lidje raztrausili po državi, pa več stau kilometrov so od ednoga druga. Na leto če se najdejo dvakrat, te je že dosta. Šteri se pa šče padašivati, si tak najde. Zatok ples pa takšno dje, samo nej na teltja kak v Sloveniji.«

• *Kak tau, ka vi po domanjom gučite?*

»Dja ranč trno ne vejm ovak gučati, pa sam malo pozabo tō, gda sam tavō prišo v Meriko. Samo je mati k meni prišla pa sam z njimi mogo gučati po domanjom. Gda sam tam bijo, sam ranč nej slovenski brodo pa računo, samo angleški. Če se kakšno rejč škeš navčiti, te si ranč

mo počivati. Meni se vidi, ka malo v gauško demo, grbanje beremo pa maline kak gnauk svejta, gda sam mali pojbič bijo.«

• *Edno lejpo žensko ste domau pripelali, ona je z Meksikona, od toga mi malo povejete?*

»Ja, meni so se meričke ženske furt vidle, ka so one takšne moderne pa elegantne. Midva sva se v Meksikoni spoznala, gda sam tam delo. Pa sva se tak odlaučila, ka se oženiva. Ona je trno dobra, prijazna ženska, vse napravi, nej je djizdava.«

Na konci sam malo spitala Štefana ženo. Ona mi je tak nažmani tagučala, ka vredno bilau poslušati. Dvej leti, ka so doma pa se je lepau navčila slovenski. Ta je prajla, ka je moža tak spoznala, ka je on najlepši bijo tam v gostilni. Tak je lepau gledō njau, ka se je njej tau trno vidlo. Pa ste se povidla ednoma drugoma. Ženitev je nej bila naleki, ka je gospaud Štefan mogo Ofelijo za rokau prositi. Mama pa ata sta tau prajla, samo tak leko njau odpela, če se zdata v cirkvi. Njena familtija trno vōrdja Boga, edna sestra je nuna, apatica. Na žalost, njeni staršje so zdaj nej davnik mrlji pa je ona nej mogla domau titi na pokapanje. Gda je ona tau zvejdla, ji je trno žmetno bilau, je dosta djaukala, depa za nji trno doste mōli. Trplan Ofelija se trno dobro počuti v Markovci, depa zatok srce go včasik domau vleče. Dosta dela na kmetiji, ižo zidajo, slovenski se vči. Tak mislim, ka gospauda Trplana vredno bilau v Meriko titi, ka si je lejpo žensko, z njauv pa srečo pripelo domau.«

Valerija Časar

Štefan in Ofelija.

vozili. Tam je tau dobro, ka baukše služiš pa je vse falej, djesti pa gvant tō. Nej mujs višeše šaule meti, ka bi se znajšo. Navaden človek ranč tak dobro leko služi v fabriki, če se znajde. Meni se je v Floridi najbole vidlo. Tam je vsigdar vrauče, nej trbej zimski gvant. Doste lejpi drejv dje. Tam je gnauk svejta vse puščava bila pa so lidje posadili te lejpe drejve, palme. Tam dež samo na leto eden mejsec de. Samo doj s plamin pride voda. Naprajli so jezera pa s tistim elektriko delajo pa te tak voda pride. Vejta ka, niti ednoga sumiča nega v Floridi. Če delaš, te leko tam živiš, če ne delaš, ne moreš tam živeti. Te sam po tistom v Meksiko išo delat, tam je tū dobro vrejmen, samo vnoči je malo ladno.«

• *Ka pa na tau povejete, ka se je lani septembra v New Yorki zgodilo?*

»Tau je nišče nej čako, ka bi se takšno zgodilo. Takšni varaš po cejlom svejti nega. Lidje so takšni energični, oni tau vse preživejo, ka so krepki lidje. Tak mislim, ka ešče te dve velki zidini tū

vsakši boji. Dja sam ranč dve leti nazaj tam bijo. Tam vrkar je lejpo, ka daleč vidi, cejli New York.«

• *Kakšne navade majo tam v Meriki, ka vse ovak delajo kak v Sloveniji?*

»Vse je ovak, tak mislim, ka so petdeset lejt naprej oni. Pri nas de gnauk vendar tū tak. Tam sauseda ne pozna, vsakši samo dela pa dela. Včasik menja ne vejš sauseda, samo povejš, ka dober den pa kredi. Nišče „po vesi“ ne odi k ednoma drugoma. Tisvoje padaše leko vōodabareš, sausede ne moreš. Pri nas de že pomali tū tak. Lidje vse več delajo, vsakši vse več šče meti, nauve rame, avtone... Prva je tau nej tak bilau, lidje so več časa meli za ednoga drugoga. Zdaj pa

Ena sestra je apatica

ne smejš ovak broditi, ka se te ne navčiš.«

• *Zakoj ste si tak zbrodili, ka nazaj domau pridete v Markovce?*

»Prišli smo domau na vikend 1996. leta. Moji ženi se je povidlo pa smo si tak zbrodili, ka bi dobro bilau doma ostati, ka je mir, lejpa krajina pa bi fajn bilau tū živet. Neščemo več delati, sa-

OD SLOVENIJE...

Ruski premier na zasebnem obisku v Sloveniji

Na povabilo premiera Janeza Drnovška je na enotedenski zasebni obisk v Slovenijo prispel predsednik ruske vlade Mihail Kasjanov z družino. Premiera sta med srečanjem na Brdu pri Kranju soglašala, da so se odnosi med državama še posebej leta 2001 zelo razvili in poglobili. Kasjanov je poudaril, da si ruski predsednik Vladimir Putin zelo želi obiskati Slovenijo in da obstaja resna možnost, da do uradnega obiska pride še letos, verjetno spomladi. Premiera sta povedala, da je cilj obeh držav povečati blagovno menjavo na milijardo dolarjev v bližnji prihodnosti.

Z ruskim gostom se je v Volčjem Potoku neformalno srečal tudi predsednik države Milan Kučan.

Na čelu evropskega resorja namesto Bavčarja Potočnik

Predsednik vlade Janez Drnovšek je pisno obvestil predsednika državnega zbora Boruta Pahorja o odstopu ministra za evropske zadeve Igorja Bavčarja, obenem pa je državnemu zboru za novega ministra za evropske zadeve predlagal vodjo pogajalske ekipe za vstop Slovenije v EU Janeza Potočnika. Preden bo Potočnik, ki je bil doslej ministrski svetnik v Drnovškovem kabinetu in vodja ožje pogajalske skupine za pristop Slovenije k EU, nastopil novo pomembno funkcijo, se bo moral predstaviti še pred matično komisijo DZ za evropske zadeve, kjer bo moral odgovarjati na vprašanja njenih članov. Kakšnih nepredvidenih težav ni pričakovati, saj je Potočnik zanesljivo kandidat, sprejemljiv za vse parlamentarne stranke. To pomeni, da se bo DZ z odstopom dosedanjega ministra za evropske zadeve seznanil na seji konec januarja, ko bo imel Bavčar, ki se je konec minulega leta odločil za odhod iz politike na čelo uprave koprškega Istra-benja, v skladu z zakonom o vladi v parlamentu svoj odstop pravico tudi obrazložiti.

Štiri knjižne novitete

Za vsakega nekaj

Na lanskoletnem že tradicionalnem knjižnem sejmu v ljubljanskem Cankarjevem domu se je predstavila soboška založba

Franc-Franc *tudi s štirimi (jesenskimi) knjižnimi novitetami, ki so brez dvoma zanimive tudi za porabske bralce. To so knjige, ki se vsaka po svoje dotikajo našega panonskega prostora in popeljejo bralca ali v čarobno odmaknjenost in skrivnostnost Porabja, v svet bolj ali manj lahkotne*

poezije in seveda v otroštvo na vasi, ki bi bilo brez čarobnega bicikla preveč prazno in pusto, da bi se lahko zapisalo v knjigo.

Najprej je treba omeniti vodnik po Porabju z zgovornim naslovom **Slovensko Porabje**. Čeprav je knjižica na prvi pogled drobna - slovensko Porabje bi si brez dvoma zaslužilo zajetno monografijo, ki pa seveda zahteva zajeten finančni zalogajki jo pospremi dr. Zlatko Muršec, sicer generalni konzul RS v Monoštru, s temi besedami: „V Porabju človek zlahka pusti del sebe, predvsem zaradi ljudi. Če se z njimi pogovorite v njihovem jeziku, vas obvezno povabijo na *palinko*. Če vas že nekaj časa poznajo, ste dobrodošel gost na kolenah, ki so še vedno družinski prazniki, ali pa na buči, praznovanju cerkvenega patrona, ko se zberejo sorodniki in znanci iz sosednjih vasi“. Njegove besede so seveda tople povabilo v porabske kraje, ki so v tej knjižici predstavljeni skozi zgodovinski, verski, publicistični, jezikovni in etnološki pogled. Knjižica je seveda pospremljena s foto-

grafskim gradivom, na koncu pa so dodani tudi naslovi turističnih in gostinskih kapacitet. Skratka: dragocena

Feri Lainšček • Anton Buzeti

DEČEK NA DEDOVEM KOLESU

knjižica, ki je dobrodošla tako domačinu kot tujcu.

Druga knjiga, ki bo prišla tudi v roke porabskega bralca v „domanji rejci“, je mladinska pripoved **Ferija Lainščka Deček na dedovem kolesu/Pojep na dedovem biciklu**, ki jo je z velikim posluhom za humornost ilustriral Anton Buzeti. Gre za mikavno pripoved o dečku Ciriju, najbrž Cirilu, ki se mora zaradi materine smrti vrniti v rodno Purklo. Njegovo življenje seveda teče ob dedku in babici po pričakovanem koloteču, dokler ne poseže v njegovo otroštvo veteranski bicikel, zaradi katerega se zgodi tudi ljubezen. Puhov bicikel iz druge vojne je nenavadno kolo, saj kar samo zmaguje, je hudomušno na snemanju, pa

tudi za ljubezen ni gluho. Nenavadne dogodivščine, pisane z veščjo in mnogokrat kar hudomušno noto, se kar vrsijo, pred mladega (pa tudi odraslega) bralca se nizajo dogodki mestnega in vaškega utripa, pa tudi Piksi, ta gastarbajterski „svetovljan“, na koncu zasije v topli luči. Torej zgodba, ki ji pritiska na pedale prav mladostna ljubezen med Cirijem, „ki je res klasa“ in Nejco, „ki je luštna, kot bi jo bog napravil zase“.

Tudi tretja knjiga, ki jo predstavljam „v tem paketu“, je izpod peresa **Ferija Lainščka**: to je pesniška zbirka **Dlan mi po tebi diši**, bolje rečeno zbirka ljubezenskih krokijev z risbami Mire Ostojčič. Same lirsko ubrane ilustracije najbolje ponazarjajo vzgib in

sam pa sem prepričan, da bodo po knjigi segali vsi, ki jih poezija povabi na potovanje v skrivnost človeškega bivanja. Za pokušino naj navedem tole pesem: „Na skali bo/čez mnogo let/ nekdo opeval/ beli cvet// ob kamnu se/bo lomil val/ in veter bo raznašal glas“.

Tudi zadnja knjiga, ki zaokrožuje založbino letino, je poezija, in sicer „izbor in nove pesmi ob šestdesetletnici“ **Ernesta Ružiča** s pomenljivim naslovom **Razsanjani dan**. Knjiga vsebuje izbor pesmi iz Ružičevih dosedanjih štirih pesniških zbirk, ki jim je pesnik na koncu dodal cikel Kačaste vbese. Ta knjiga je nekakšen zemljevid pesnikovega ustvarjanja, torej od prvih modernističnih pesmi, nabitih z ludizmom in ironijo, do njegovih lirskih refleksij, v katerih je moč najti križpotja: Peskovci - Hortobágy - Erd - pusta. Orsolya Gállos, prevajalka in lektorica za madžarski jezik na ljubljanski Filozofski fakulteti, je v svoji spremni študiji spregovorila predvsem o Ružičevi „naklonjenosti“ do Madžarske in zapisala: „Tako elementi madžarskega kronotopa niso samo močno prisotni v njegovih pesmih in romanih, temveč tudi poglavitni elementi njegovega triptiha, ki ne določajo samo kraja lirskih in epskih dogodkov, temveč dajo tudi poglavitne ter vodilne motive njegovim tekstom, v katerih se da zaslediti obilico avtobiografskega“. Pesniška knjiga torej, ki razkriva pesnikovo ustvarjalnost skozi krogotok avtorjevih nagljen in stremeljen.

In čisto na koncu: naslov tega zapisa je več kot primeren, saj tokratna jesenska bera založbe Franc-Franc ponuja paleto branja, ki še tako izbirčnega bralca ne more pustiti hladnega.

Milan Vincetič

ERNEST RUŽIČ

RAZSANJANI
DAN

vzduh Lainščkove poezije, za katero sam pravi, da ni visoka (to so v bistvu šansonske besedila, ki jih je izvajala pevka Mia Žnidarič), a prav v tej navidezni preprostosti in uporabi čim bolj „vsakdanjega jezika“ je čar te poezije, ki je prav zaradi tega naklona zelo komunikativna. Sam avtor je omenil, da so pesmi napisane vsem zaljubljenim, da bo najbrž največ bralcev našel med srednješolkami,

Dolenji Senik – Alsószölnök – Unterzemming

Pred božičnimi svetki je telko vsega bilau, ka smo skurok pozabili na ene skromne knjige, stere so vöprišle ranč tistoga ipa kak Slovenski kalendar pa pesmarica Füčkaj, füčkaj, fantiček moj.

Če do se vam te knjige od zvüna vidle skromne (szerény), te je gorodprite pa te vidli, kak so bogate od znautra. Monografijo Dolenjoga Senika je vküppostavila pa napisala etnologinja Marija Kozar. Ona ovak tö dosta ojdí v arhive (levéltár), gde obrača stare papíre, mape, pa vse vtjüppobere, ka najde od naši vasnic. Zatok je že dosta građiva (anyag) mejla, gda go je dolenjesenička slovenska samouprava prosila, naj napiše monografijo vesi. Najdi kejppe pa kakšne noveše papíre so ji pa pomagali členi samouprave.

Dolenji Senik je nika posebnoga med porabskimi vasnicami, zatok ka se je tü najbole mejšalo lüstvo, pauleg Slovincov v vesi živijo Nemci, Madžari pa ešče par ciganski držin tö.

O tom etak piše v knjigaj novinarka Marija Treiber, stera se je narodila v tau vesi.

»Normalno je bilau, ka gučimo več dzejikov. V cerkvi pa na pokapanji se je čüla nemška, slovenska pa vogrska pesem. Gda so 1946. leta na silo odpelali z vesi Nence, smo vsi vküp djaukali.«

Na Dolenjom Seniki so bila takšna lejšta, gda je v vesi živalo več Slovincov kak Nemcov, bila so pa takša lejšta tö, gda se je več lidi dalo notaspisati za Nemce kak za Slovence. 1880. leta je v vesi bilau 545 Slovincov, 120 Nemcov pa 16 Vaugrov. Do

1920. leta se je tau skurok obrnilo. Tistoga leta je v vesi živalo 525 Nemcov pa samo 255 Slovincov. 1990. leta, gda so vküppisali lüstvo, se je na Dolenjom Seniki dalo za Vaugra notspisati 307 lidi.

Dolenji Senik je emo razburkano zgodovino, ves so nej vöokraužili nej Törki, nej Nemci, nej Rusi. V listinaj najprva najdemo dolenjapísano menje vesi 1387. leta. Vogrsko ime je Szölnök, nemško Ze-

je zgorejšla do zemlé... Lüstva je vsakši den menje, vinogradi so zapuščeni, nejga nikoga, sto bi okapo.«

mming, slovensko pa Senik, ka pomejni sonžet ali škedjen za senau.

Gda so Törki 1664. leta prišli do Varaša, je ves dosta trpala. V ednoj pismi, stera je napiso Mihály Árvai, leko tau preštemo: »Törki pa Tatarge majo svoj tabor v okaulici Monoštra pa Dolenjoga Senika, Nenci pa svojoga prej Rabe skurok do Ženavec. Sodackez obadva tabora ropajo, kradnejo po rosagi... Na tau kraja Rabe so Tatarge goravüžgali skurok vse vasnice, senička pristava

V prvo svetovno bojno so z Dolenjoga Senika odpelali 256 moškov, mrlau ji je trinajst. Na njini spomin so pri cerkvi postavili spomenik. Za te spomenik se je dosta trüdo dr. Mirko Lenaršič, steri je bijo tistoga cajta župnik v vesi.

1940. leta so v vesi organizirali Volksbund, dapa gda so 42. leta iskali sodake za nemško soldačijo, nišče nej sto titi. Rusi so prišli v ves na velko soboto, 29. marcüša 1945. leta. Največ lüstva iz vesi je odšlau v Rit-

karovce ali so se pa skrivali po goščaj.

Front je tri tjedne bijo v vesi pa je dosta škode naredo. S štükom so zavadili cerkev, vničili so mešniški gvant pa cerkvene knjige, govedo pa svinje so Rusi odgnali ali podjeli.

Po bojni so Dolenjsenčarge začnili švercati. V Avstrijo so nosili vino, žito pa žir, od tam so pa prignali konje pa govedo.

Eden najbole žalosten datum v zgodovini Dolenjoga Senika je 26. majuš 1946. leta. Na te den so 103 lidi odpelali v Deutschland. 1956. leta, gda je vövdarila revolucija, je iz vesi več kak štirideset držin odšlau, je zapiso v cerkveno kroniko župnik Ferenc Hargitai.

V knjigaj najdemo ešče dosta zanimivoga o tom, kašno je bilau cerkveno pa versko življenje, kakšna je bila šaula, kakšna znamenja pa kipe najdemo v vesi.

Knjige Dolnji Senik – Alsószölnök – Unterzemming so notrapokazali na Dolenjom Seniki 20. januara. Na te den je organizirala Slovenska samouprava Slovenski kulturni den z razstavo, predstavitvijo knjige pa kulturnim programom.

Knjige, stere je vödala Dolenjesenička slovenska samouprava v 500 izvodih (peldány), vsakša iža dobi na Dolenjom Seniki.

Marijana Sukič

... DO MADŽARSKE

Prireditve

• Sadjarstvo Smodiš prireja 26. januarja v Vinotocu Smodiš v Otovcih tradicionalno prireditve Stari običaji, na kateri bodo nastopili tudi pevci z Gornjega Senika. Prikazali se bodo stari običaji: „lupanje“ bučnega semena, pletenje košar iz šibja, izdelava rož iz papirja, pletenje cekarjev, popravljanje čevljev. Vzporedno bo potekala žganjekuha. Za dobro vzdušje bodo poskrbeli harmonikarji in ansambel „Ribaši“ iz Rogašovcev.

• Slovensko društvo Avgust Pavel in Slovenska samouprava v Sombathelyu prirejata 26. januarja Slovenski ples v obedovalnici Visoke šole Dániel Berzsényi. Igral bo ansambel Trio Prekmurci iz Slovenije, v programu bo nastopila folklorna skupina iz Sakašovcev.

• Upokojenci iz Slovenske vesi in Monoštra prireajo 2. februaria prikaz prereza borovega gostüvanja. Program se bo začel ob 14. uri pri trgovini Hétház.

• 2. februaria bo praznoval Moški kvartet iz Martinja 10. obletnico. V programu, ki bo ob 18. uri v Gornjih Petrovcih, bo sodeloval tudi MePZ Avgust Pavel z Gornjega Senika.

Slovenski kulturni praznik

Osrednja prireditve ob slovenskem kulturnem prazniku bo 10. februaria v Monoštru. V gledališki dvorani bosta predstavili svoji novi igri lutkovna skupina OŠ Gornji Senik in gledališka družina Nindrik-indrik. V Slovenskem domu bodo otvorili razstavo slikarja Štefana Hauka. Prireditve se bo začela ob 14.30 uri.

Odlikovanje za porabsko Slovenko

Na Vogrskem 18. decembra svetilo svoj den vse manjšine, stere živejo v našem rosadi. Na te den se delijo odlikovanja (kituntetšek) tašim lidam, steri dosta delajo, včimno za svoj narod. Skupščina Želzne županije (Vas Megyei Községi) je 16. decembra svetila v Horvát-sídányi štiri manjšine, Hrvate, Nemce, Rome pa Slovence. Tašoga reda vse štiri manjšine majo svoj kulturni program. Od Slovincov so pozvane bile Stevanovlje ženste, stere so svojim programom leko pozdravile porabsko Slovenko, **Ibolya Dončec**, stera je prejk vzela odlikovanje „Za manjšine“. Kakšo mišljenje, občutek je mejla, gda je obečala za tau, je etak prajla:

„Zame je veliko presenečenje (meglepetés) bilau. Pri srceji me je nika tak stisnilo. Nej se vejda, zakoj dobim tau odlikovanja. Dapa taum na svetki, gda so gora pristeli, te se že vejda, ka s tejm so priznali mojo dvajstiletno delo na narodnostnom področji. Rada sam, pa tak mislim, ka se tau nej sama dja dobila, ka tau, ka dja delam, ne delam sama. Brezi ljudi, brezi sodelavcev bi nej mogla takšni rezultatov doseginiti. Leko bi prajla tau tū, ka tau odlikovanje ranč tak pripada celjim Slovincem na Vogrskem kak meni.“

• Poznamo te kak glavno urednico slovenskega programa pri vogrski televiziji tak na celjom Vogrskem kak po Sloveniji. Radi bi pa malo bola spoznali tvojo življenje pa delo.

„Svoje mlaseča lejta sam preživela v Stevanovcaj, taum sam odla v osnovno šaulo. Srejdno šaulo sam zgotautila v Kőszegi. Po

tejm sam mejla tau srečo, ka sam leko ūšla na fakulteto v Ljubljano.“

• Sto ti je pomagalo pri tejm, ka si z ene male porabske vesi kak dijakinja, mlada

dekla leko v Ljubljano ūšla se včit?

„Pri tejm sam moram za(h)-valiti Ireni Pavlič, ona me je gorazvala pa mi je prajla, ka so takšne možnosti, ka tisti, steri kakšen narodnostni dzejik gonči, se leko de včit v tajinski rosag. Če bi ona nej bila, leko ka bi dja nej prišla do Ljubljane, zatau sam ji rejsan hvaležna.“

• Ka so ti pa starišnje prajli, gda so zvedli, ka deš v drūdji rosag, kakoli ka je matična država, je dojn daleč od dauma.

„Dja tak mislim, ka so me s težkim srcaum pištili pa so oni dojn tū veseli bili, so si mislili, eno deklitino, čer majo, naj ona bausgo življenje ma.“

• Kak si pa ti sama preživela prve dni, prve mejsce taum na samom? Istina, ka se je tistoga reda že več mladi včilo v Ljubljani.

„Mi doma v narečji gončimo, prave, knjižne slovensčine sam se dja nej dosta včila. Oprvim sam velte-velte težave mejla z dzejikom, dapa človek je malo priden bijo pa je dosta što, reči si je izpislo pa se včijo na pamet. Tau istino maš, ka so mi dosta pomagali, tisti tū,

steri so že iz Porabja taum bili. Tōj leko omejinim Francka Mukiča, Marijo Kozarjevo, Klara Čabai pa tak naprej bi leko eštja naštevala.“

• Gda si zgotautila fakulteto v Ljubljani, kak pa po tistim?

„1980. leta sam zgotautila na fakulteti v Ljubljani. Te sam prišla domau v Sombotel pa od tistogamau včim na katedri za slovenski jezik in književnost na visoki šoli Daniel Berzsenyi.“

Pa že osem lejt minaulo, ka pripravlamu oddajo v slovenskem dzejiku pri madžarski televiziji. Tak, ka nagnauk človek na dvajso mesta dela.“

• Tisto je zatok tū velka sreča bila, kak si zgotautila, si včasik dobila slōžbo pa ranč nej v osnovni šauli.

„Velko srečo sam mejla, ka so v Somboteli te ustanovili slovensko katedro. Te me je profesor dr. Karel Gadanyi zisko pa proso, če bi ūšla včit na katedro, pa sam od tistogamau tōj.“

• Ibolya, zvōjn toga priznanja te je štja veliko presenečenje zadobilo. Prejšnji den si bila pozvana v Budimpešto, zakoj pa?

„V Budimpešti je zdaj oprvim bio prirejan narodnostni filmski festival, tauga je priredilo Uredništvo za narodnostne oddaje madžarske televizije. Tōj so vrteli naš film tū, steri gonči o pavanja tikvi, lōjpanja gošče pa kak se dela tikvin olaj. Te film smo že lani pripravili, naši gledalci so ga leko vidli v oddaji „Együtt“. Drūgo pa, ka je madžarska železnica letos že štrtič razpisala natečaj. Mi smo se na tau tū zglašili s filmom, stergo so naši gledalci že tū leko vidli. Tau je film o nauvi madžar-

ske-slovenski železnici. S tejm smo dosegli 2. mesto. Te filme, stere so notapokazali na narodnostnem festivalu, vrti 2. program madžarske televizije.“

• Gratulejramo vam, ka tašne dobre filme delate.

„Vala lejpa. Dapa dja mislim, ka našim lidam se tū moram za(h)-valiti, ka če bi nam oni nej pomagali, te bi mi tū nika nej mogli naprajti.“

• Tvojo delo je povezano s Porabjem, s slovenstjim dzejikom, tak včenje kak pripravljanje Slovenski utrinkov. Za telko lejt, stero delo maš raj?

„Obadva rada delam. Dja tak mislim, ka rezultati mojega dela se tōj na katedri vejndar ne vidijo tak kak pri novinarskom deli. Če tak pogledamo, naše oddaje gledajo v celjom rosagi pa po Sloveniji tū, vidijo pa ranč tak na Koroškem pri zamejskih Slovincaj pa v Italiji tū taum, gde leko gledajo televizijo Slovenija. Na Vogrskem gleda tak od 60.000 do 100.000 lidi. Tak mislim, ka bi dobro bilau, če bi štja več gledalcev leko pridobili. Tau pomeni, ka bi štja bola bausge mogli delati.“

• Ti zvōjn slōžbe maš funkcijo pri Slovincaj v Somboteli. Si predsednica slo-

venskega drōjšstva Avgust Pavel.

„Dobro vejmo, kak je težko gora držati materni dzejik taum, gde samo vogrstji gončijo. Zatok smo si mi, Slovenci v Somboteli tak brodili, ka bi dobro bilau vtjūper sprajti eno drūstvo, gde bi se leko srečali, se pogučavali v domanjoj rejči, popejvali domanje pesmi. Zatok smo ustanovili samoupravo pa drūstvo tū. Drūstvo smo poimenovali po Avgustu Pavlu, ka mi njegvo delo štjemo tadale pelati. Na leto mamo več programov, srečanja, kam vsi z veseljom pridejo. Gda mi vtjūper pri demo, se furt dobro počutimo.“

• Zvōjn slōžba, kak na gausta ziščeš gora Porabje, najbola pa svojo rojstno ves Stevanovci?

„Zdaj, ka na dve mestaj delam, nejam telko časa, kam gnauksvejta, gda sam vsikšij tjeđen leko ūšla domau. Tau mi je trno žau, ka sam rada v Stevanovci, dapa delo človeka tōj drži. Med tjeđenom sam v šauli, na konca tjeđna pa, če je kašna prireditve, demo v Porabje snemat. Zdaj že po ausmi lejtaj mislim, ka je mena vseeno, če sam v Stevanovca ali sam na Gorenjskem Seniki, dja sam vseposedik rada, se doma počutim.“

Klara Fodor

Spremljajte televizijsko oddajo

SLOVENSKI UTRINKI

vsak drugi četrtek ob 13.00 na

1. programu madžarske televizije.

Naslednja oddaja bo v četrtek, 31. januarja 2002.

Ponovitev v soboto, 2. februarja, ob 11.05, na 2. programu.

Priznali so ji dolgoletno zvesto delo

Znamo, da porabski Slovenci nejsmo meli leko usodo. Porabska zemlja je nas ne mogla tadržati, etak smo prisiljeni bili se tepsti za vsakdanenji krū po svejti. Pa nam je zgodovina tu dosta kaj vcuj djala, da smo mogli oditi iz svoji vasnic.

V Soproni je nej malo Sloven-cov. Med njimi je Magdalena Bálint Časar.

Magdalena se je 1943. leta narodila v Sakalauvci. Gda je gimnazijo pa visoko šaulo končala, je 1964. leta začnala delati na Dolenjom Seniki (kako patronažna sestra (vedónó). 1967. leta se je oženila pa je odišla v Sopron. Od tam je njeni mauž. Od 1998. leta je upokojenka, depa po tistem eske tu v službi ostala cejlak od konca 2001. leta. Gda sam zvedla novico, ka je v Soproni dobila visiko priznanje, sam go po telefoni pozvala.

• *Magdalena, ge sam 1963. ti si pa 1964. leta prišla na Dolenji Senik „služit“.* Etak sam pa mejla priliko tebe spojlo dobro spoznati pa zvedeti od tebe, da si vsigdar rada pa dobro opravljala svojo lejpo, depa nej leko službo. Tista lejta so eske žmetna djala za naše ludi, depa tistoga reda se je eske več dece narodilo kak gnesden. Prej si mejla Gorenji, Dolenji Senik, Sakalauvce pa si namesčala eske na Verici-Ritkarovci tu. Kak se spozminjaš na tista lejta?

»Dja sam rada delala doma. Tistoga ipa se je dosta mlajšov rodilo. Tau tu moramo vedeti, ka so tiste matere staukrat več trpela kak gnešnje. Nikdar ne pozabim ni starne matere, stere so na priliko na Gorenjom Seniki z Janošovega brega ali pa z Grbensčeka v rokej več kilo-

metrov nosile na pregled svojo malo deco. Poštene, dobre matere sam spoznala pri nas pa sam tau tu vidla, ka buma je žmetno bilau tistoga ipa deco gor raniti. Dja sam njine težave, probleme vsigdar pred očami mejla, če sam mogla, sam pomagala. Tista deca je na gnes že gorazrasla, že oni sami majo deco, držino. Dobro je bilau tam delati.

• *Gnes si ti tu upokojenka. Lani 14. decembra si priznanje dobila v Soproni. Mešto Sopron te je odlikovalo za humanitarno delo. Kak si ti tau dosegnila, ka so tebe voodebrali za tau priznanje?*

»Sopron ima edno zgodbo iz 1921. leta. Gda se je končala prva svetovna bojna, so rosag z mirovno pogodbo v Trianoni raztalali. Varaš Sopron je emo priliko, ka se je na referendumu (népszavazás) leko odlaučo, ali se šče držati k Avstriji ali k Madžarski. Lüstvo (več kak 60 %) se

je tak odlaučilo, naj te varaš ostane na Vogrskom. Varaš je letos, gda so svetili te 80-letni jubilej, vödau priznanje ni-starnim. Name so zatok držali vrejdnó za tau, ka sam v službi vsigdar takšim pomagala, steri so pogübleni, sr-maki bili. Pomagala sam kak sam mogla tistim, ki so nej bili bogati, depa meli so držino, deco pa velke težave. Pa gda sam v penzijo šla, sam po tistem 3 lejta eske na den 4 vöre delala pri betežni deci.

• *Čestitam ti pa ti želejm spojlo lejpa upokojenka lejta v držini. Pa če sam že držino opominila, kak je tvoje držina?*

»Mauž je eske v službi, je telko star kak dja. Mava 3 deteta. Julija je v Ljubljani končala na univerzi slovenščino in angleščino. Ma maloga, 16 mejssecov staroga pojbiča Borisa, etak sam pa že babica tó. Mam eske dva sina, Attilana pa Jožina. Njiva sta obadva inženira. Attila je doma, Joži pa v Budimpešti. Arhitektura (épitészet) je njija „maštrija“, tak se vidi, ka sta mojga očó poklic prej vzela. On je zidar bijo, depa dugo lejt je po različni firmaj vodo ludi. Dosta ludi je vodo iz Porabja na delo. Moja držina je ponosna na mojo priznanje, radi so pa mi tak pravijo, ka sam si tau zaslužila.

• *Vsigdar sam poštuvala pa za velko držala tiste ludi, ki služijo betežnikom, ki se spravljajo s takšimi ljudmi, steri so nej najbolje srečni, zdravi, bogati. Če sam dobro razmejlá, ti si zatok dobila priznanje od Soprona, ka si v cejlom svojom življenji bila za takše ludi. Povej mi, od koga si ti erbala takšo naturo?*

»Moram povedati, ka sam tau žilo od doma, od starišov, od porabski ludi erbala. Znano je, ka smo Porabci nej bogati, zvišeni ljudje. Pa te, gda sam v službo staulpa, sam dosta vse vidla. Tau me je prepričalo, ka moram pomagati.

I. Barber

Pismo iz Sobote

MAJSTRI

Gvüšno vsi od majstrov broдите gnako, kak si od nji brodim ge sam: Brezi majstrov se gnesden ne more živeti. Kamakoli se clovek obrne, se kaj najde, gde trbej majstra kcu pistiti. Tak mamó majstre za visko stvar. Gestejo majstri za vodou, majstri za elektriko, majstri za peči, majstri za telefon, majstri za streje, majstri za cigle, majstri za bicikline, majstri za avtone, majstri za tevene, majstri za radione, majstri za stolice, majstri za pode, majstri za kovačijo, majstri za malarijo, majstri za žlebe, majstri za zlatou in vse fele drugi majstri. Rejsan dosta majstrov geste na tom svejti. In ške tou je, ka za visko mestrijo geste majster pri majstri.

Dapa, pri vsej tej majstraj je vsigdar ena pa ista nevolá. Ta edna pa ista nevolá pa se zove čas ali pa cajt, kak ške te. Moja tašča Regina, trno čedna ženska, je začala na stara lejta voziti auto. Pa kak se šika, trbej auto vsigdar k majstri na servis pelati. In ga je pelala. Tam pa se je majster vöpokazo kak čistak pravi majster. Najprej je vcejlak noui auto doj pogledno. Dugo, dolgo je ojdó kouli njega, tak ka si je moja tašča Regina, trno čedna ženska, že brodila, ka je kúpila nekši velki klump. Gda je že bila vcejlak fertik od tej nevouli, je majster oupro lampe:

- *Na, ja! Moram vam prajti, ka te mogli malo počakati. Tou nede tak brz šlo, njoj je pomali tomačo.*

- *Vej pa nej nevolá, se je s strajom zglasila moja trno čedna tašča. Vej pa tej dve ali tri vöre ge že počakam.*

- *Ka sle prajli? se je zdrou. Kakši dve ali tri vöre! Dva ali pa tri dneve že mogouče. Tou je mestrija, ka te vedli! se je koru tadale. Mestrija pa se ne more zgotoviti za dve ali pa tri vöre! Pridite za dva dni pa mo te vidli, kak bou.*

In tak je moja tašča Regina pistila auto pri tom majstri, čegli je nej meu na dvouri več kak eden auto. Na, majster je po tistom auto gledó pet dni in za tou gledanje je mogla Regina segniti v žepko tak globko, kak če bi ga nouvoga naredo. Gda ga je domou pripelala, pa je veselo prajla:

- *Brezi majstrov se gnesden rejsan ne more živeti.*

Malo po tistom je v teveni neka zašomatalo in več se je nika nej vidlo. Trbelo je po majstra. Majster je prišo in odo kouli škatule edno pou vöre. Moja tašča Regina, trno čedna ženska, njemi je sküjala kavó, natočila palinko, naredila gúžino, un pa je ške li gledó in gledó. Gda je spui in pojo, je pravo:

- *Velka nevolá! Teve mo mogo s seuv vzeti in ga tam redno poglednoti. Za en teden de mogouče gotov.*

Kak je tou pravo, je Regina skur vküper spadnola, tak njoj je gratalo lagvo. Eden teden brezi tevena! Dapa, tak je tou te bilou. Za dva tedna ga je pripelo nazaj. Nut smo ga zakapčili, ga gledali eno pa pau vöre pa po tistom nejsmo nika več vidli. Vcejlak je crkno, Regina pa je zanj segnola v žepko, ka bi leko pou nouvoga kúpila. Zvali smo majstra.

- *Ja, ja, je modruvo kak kakši padar, zdaj kuman vidim, ka je vekša nevolá. Cejlo svojo mestrijo, ka jo nosim v glavej, mo mogo ponücati, ka ga vred vzemem, in ga je odneso za cejli mejssec.*

Gda ga je nazaj pripelo, ga je nut zakapčo. Samo se je iz njega vöskadilo in čista nika več. Majster se je škrabo po glavej, Regina, trno čedna ženska, pa po buksi, iz stere je že plačala za tou nouvo mestrijo tó. Majster je zdaj nej nika odo kouli tevena. Gda se je enjo škrabati, je veselo pravo:

- *Gospa Regina, trno velko srečo mate, ka ste mene najšli za svojoga majstra. Zvün toga ka tevene popravlam, mam bauto tó. Tak vam leko včas noui teve pripelam in te ga za pou vöre že leko gledali.*

In tak je bilou. Nagnouk je emo té majster takšo silo, kak če bi njemi na slejdnje šlo. Za deset minutov je biu nazaj. Prineso je velko, nouvo škatilo in velki nouvi račun. Reginina buksa je že bila prazna, tak ka sam te zdaj ge té nouvi teve vöplačo. Zdjaj je moja buksa tó prazna. Ali moja tašča Regina, trno čedna ženska, se je vsela pred „njenoga nouvoga padaša“ in začala gledati skuznati film. Med skuzami pa se je li nasmejala in veselo prajla:

- *Brezi majstrov se gnesden rejsan ne more živeti!*

Leko, ka je tak. Zato si ge zdaj brodim, kak bi ge tó grato kakši takši majster. Leko bi biu majster za stavljanje vetra. Takši je dosta na tom svejti, dapa delo nam nigdar ne sfali.

MIKI

Dar in skrivnost

• *Gospod duhovnik Ferenc Merkli, vi zdaj na Goranjam Seniki, Dolenjom Seniki pa v Sakalovci služite meše. Gda ste si najoprvin tak zbrodili, ka duhovnik gratate?*

„Kak sem jaz duhovnik grato, to je, kot je papež Ivan II. pravo, skrivnost in darilo. Skrivnost, ker jaz to ne vejm, kak sem duhovnik grato. Tau v cejlom življenji trbej iskati, zakoj sem duhovnik grato, zakoj sem se tak odlaučo, ka bom duhovnik. Iz ene strani je tau rejč Boga, on me je povabo, on me je k sebi zvau, naj postanem njegov prerok, njegov profet. In jaz sem rekel ja. To je čisto enako, kot v Svetom pismi. Bog je klico Marijo in Marija je rekla ja, jaz ostanem dekla Gospodova. Bog kliče človeka. Če odgovoriš, ka prideš, te Bog vzame in ti pomaga. Če ti rečeš, ka jaz ne morem, te pusti v miri. Tak leko povejm, ka skrivnost in darilo je, ka sem postal duhovnik. Jaz tak mislim, ka vsakši poklic in duhovniško poslanstvo se začne v lastni držini. Če maš takšo mater ali očo, takšoga dobroga, te leko dobiš dober poklic. Jaz sem to malo zaradi držine pa zaradi gospaude župnika, Vilmoša Harangozója in Štefana Tota grato duhovnik. Istina, ka je zelo, zelo žmetno gnes, v današnjem svejti ja povedati Bogu. Mislim, da je našo poslanstvo zelo žmetno. Zato ker lidje več ne võrvajo tak in zato je žmetno najti Boga v današnjem svejti. Jaz sem našel Boga!“

• *Vas so nugučali v družini ali pa nekak drugi, najgratate duhovnik ali vi sami ste si tak zbrodili, ka Boga pa vernike šketete služiti?*

„Nej, v našoj družini smo se nikdar nej pogučavali o

tem, ka bi se jaz za duhovnika včijo. Tau je bilau v šauli. Jaz sem se včijo literaturo (irodalom), latinščino pa grščino in tam sem najšo večno modrost. Tam sem najšo nekaj večnoga, ka ostane na veke. Tak sem mislil, ka jaz morem oznanjati Sveti evangelij, morem oznanjati človeške vrednote, našo vero in še posebej Jezusa Kristuša. Šaula v

tanjau, ne pomaga vam pa bi tak prajli, ka nej, don nemo duhovnik?

„Tau včasik vsakši človek čüti v sebi. Tisti je nej človek, šteri ne čüti tisto, ka je Bog njega tanjau, njema ne pomaga več, tisti je nej za istino võren človek. Eške v Svetom pismi leko štemo, ka profetije, preroki tak mislijo, ka je nji Bog zapustio.

Pannonhalmi, gde sem se dja včijo, je lejpa pa dobra. Tam sem prijateljje emo, tam sem duhovnike emo in mislim, ka duhovno sem to dosta dobiu. Te so me pušpek poslali se včit v Ljubljano. Tam je to dobro bilau, malo drügi kraj je biu, drügo duhovniško poslanstvo pa eške poslanstvo slovenskega jezika. Tau je fejs koristno bilau za mene pa mislim, ka zdaj skoraj vse duhovnike poznam v Sloveniji. Slovenski duhovniki so meni veliko, veliko pomagali, gda sem nej emo penaze pa knjige. Te sem se pa v Rimi tadale včijo. Rim je veliko mesto, srce katolištva in naše vere.“

• *V različnaj rosagaj ste se včili, nigdar nej bilau tašo, ka bi vüpanje zgibili, ka bi tak čütili, ka je vas Baug*

Jaz mislim, ka je naša vera, našo vüpanje edna igrice. Bog se šali s človekom in človek se šali z Bogom. Včasik se Bog muči pa ne pride na pomauč in mi mislimo, ka ranč nega Boga, zato nam ne pomaga. Včasik je pa človek sam sebi kriv, ka misli, ka njema nej trbej Boga, njema nej trbej k meši oiti. Samo te pa pride v življenji čas, mogoče betežen grata, in te pa misli, ka njema trbej Boga. Vsakši človek mora meti Boga v sebi, mora verovati, ker je to naš najbolje intimni, najbolje notranji občutek. Vera, vüpanje in ljubezen. Ka tisti človek ške narediti v življenji, šteri nejma vere, vüpanja pa ljubezni? Našo življenje je nej samo za penaze, za držino. Je nekaj večnoga, je nekaj, ka ne moremo povedati, kak sem že

pravo, skrivnost in darilo. Je nekaj večnoga in to je Bog! On je nas stvauro in je nas prvič ljubil. Zdaj, v našem časi, človek ške brez Boga živeti, depa Bog neške brez človeka živeti.“

• *Edno nedelo v predgi ste tau gučali, ka gda ste eške samo v sedmi klas ojdli, ste šli v en tabor pa ste že te Biblijo s seuv nesli pa tam v*

tistem tabori se je nika čüdnoga to zgodilo. Ka je tisto bilau?

„Ja, jaz sem odo v pionirski tabor v Balatonszemes. Tam so bili rusuški oficirdje, sodaki in njihovi sinovi. Eden mejsec smo bili tam vküper. Jaz sem že te Sveto pismo neso s sebov, ka tisto se je meni vidlo. Malo sem sto taprešteti, pogledniti kejpje. Gnauk ma pa eden padaš pito, zaka mam Sveto pismo, ka škem jaz tam v komunističnem pionirskem tabori delati s tem. Če prej jaz ne vem, ka tü ne smejm tau šteti, ka je prepovedano tau. Sledik ma je pito, če jaz rejsan võrvam v Boga. Jaz võrvam, sem ma pravo pa cejla naša držina odi v cerkev. On mi je te samo telko pravo, naj tadejem te knjige, naj

drügi ne vidijo, ka jaz Sveto pismo s sebov mam. Dva kedna pred koncom tabora je te pojep prišo k meni in me je proso Sveto pismo, ka prej on to malo ške šteti, ka je tam notra, je fejs najgeri. Jaz sem ma dau pa tisto nauč sem že vido, ka na wc-ni je što. Drügo pa tretjo nauč je ranč tak bilau. Eden keden pred koncom tabora mi je nazaj prineso Sveto pismo pa mi je pravo, ka on bi tü rad biu kristjan, rad bi se okrstil. Samo tau nej znau, če ga jaz leko okrstim. Jaz sem ma pravo, ka njega duhovnik mora krstiti. On prej ne more titi k duhovniki, ka bi ga okrstil, ka njegvi stariške ne verüejo pa bi fejs čemerni gratali, če bi tau zvedli. Te sem ma pravo, ka ga okrstim. Zadnji večer, gda smo velki taborni ogenj meli v tabori, te sva midva šla v gauščo, ka ga okrstim. Emo sem edno flaško, gde je voda bila notri, pa sem ga okrstil v imeni Očeta in Sina in Svetoga düha, Amen. On je pa bijo zelo, zelo srečen človek. Zdaj že spoj ne vejm, ka je z njim, gde je zdaj. Samo tau vejm, ka je Bog meni že takrat dau znamenje, ka jaz moram okrstiti tistoga pojba, gda sem v sedmi klas ojdio. Jaz mislim, ka tisti pojep je zdaj dober kristjan, ker je tak žmetno, tak skrivnostno bilo njega krstiti.“

• *Gda ste domau iz tabora prišli, ste starišom tapovedali, ka ste tam ednoga pojba okrstili ali je pa tau vaša skrivnost bila?*

„Nej, tau je skrivnost ostala. Jaz sem že pozabo, samo po mojem duhovniškem posvečanji je meni tau na pamet prišlo. Tisti krst je že dokazanje, ka sem duhovnik mogo gratati. Bog me je že klico.“

Monika Dravec

OTROŠKI

PRIPOVEJSTI IZ ČRNOGA LAUGA

Po tistom, gda sta se oženila čalejr Koulivrat in čaralica Zobata, sta več nej gratala takšiva kak drugi v njihovom Črnem laugi. Ostani sta takšivi črnivi vrani, sterivi najraj razkapleta bejli snejg. Dapa tou ne zaznamüvle, ka sta več nej es pa ta kaj zazvörčila. Tou sta delala tadale, tak kak tou delajo vsi pošteni čalejrge in čaralice. Njüvi kral Vodislav in njüva kralica Zarivana sta se dostakrat vöobrnoula v vöter. Po tistom je te veter noso dve vrani po cejloj krajini. Ranč njima nej trbelo majütati s peroutami. Samo sta je oprla in vöter jiva je že zdigno gori do oblakov.

Gda so vsi tisti drugi čalejrge in čaralice vidli, kak se tej özenjeni trno dobro razmejo, so se nagnouk zgučali, ka se trbej brz özeniti.

- Dapa brezi lübezni se tou ne dela, je zasopila čaralica Veščica.

- Brezi lübezni se tou nikak ne smej narediti. Tou ranč ne smej senjati, so se na tenko potegnole lampe čalejra Vdarigakrevüje.

Ja, tak so se zgučavali in zgučavali sedem dni pa sedem noči. Po sedmi dnevaj in sedmi nočaj so nej prišli nikam dale. Samo tou so vedli, ka brezi lübezni nega ženitve. Leko bi si ške brodili sedem dni pa ške sedem noči, če bi se nej zgloso stari sprnjeni pen.

- Vi ste pa rejsan nej najbolje čedni, škem prajti, ka spoj nemate nikše pameti nej. Vej ste pa dun nikši čalejrge pa ste dun nikše čaralice, njemi je že vse više prišlo. Pa če vejte kouli po tom svejti zvörčiti, leko sebe tö zazvörčite, nemam istino? Gvüšno, ka mam istino. Zato pa vam tak povem, eden najta zloboče tiste vaše čalejrske reči tak, ka te po tistom vsi zalüble-ni

do vüj pa ške više od vüj.

Prouti tomi je nej mogo ničše nika povedati. Pozvali so svojega krala pa kralico. Lepou so njima taraztumačili, ka škejo in tak sta naredila. V istoj minuti so bili zalübleni do vüj pa ške više vüj. Tak so bili zalübleni eden v drugoga, ka so se mujs mogli zgučati, steri de steroğa emo za moža ali pa za ženo. Zgučavali so se sedem dni pa sedem noči. Zgučavali bi se ške sedem dni pa sedem noči, če bi se stari sprnjeni pen nej palik doj svado.

- Vi ste rejsan nej genau. Vej se pa eden ne more ženiti z vsemi ženskami nagnouk pa edna ženska tö ne more meti vse moške. Poglednite se globoko v oči in te vidli, steri ma steroğa najbolje rad.

In so tak naprajli. V öčaj so se njim vužgale tiste lübezenske iskre in vsikši si je najšo koga zase. V vsikšom je gorela lübezen samo za ednoga. In so se zgučali za velko gostüvanje. Takšo gostüvanje eske nej bilou. Vsi nagnouk do se ženili na eden den, so se zgučali.

Kak pa je tou vövidlo pa si leko taprestete v novom Porabji.

Milivoj Roš

Sneg

Ko sem se zbudila, sem odprla okno in sem videla, da sneži. Takoj sem se oblekla. Iz omare sem vzela kapo, volnene rokavice, tople škornje in suknjič. Stekla sem na vrt. Tam sem naredila sneženega moža. Na glavo sem mu dala pisker, v roke metlo in korenček za nos. Sneženi mož se je veselo smejal.

Anamarija Bedič
Gimnazija Monošter

Dijakinje gimnazije v Monoštru so nam poslale svoje domišljijske spise.

Tovarna smeha

Neki večer, ko sem imela več časa, sem si ogledala ameriški fantazijski film. Zgodba se je dogajala v prihodnosti. Po koncu sem šla spat, ker sem bila že zelo utrujena. Ni minilo pet minut, pa sem se pogreznila v sen.

Pisali smo leto 2055. Bila sem upokojenka in sem živel v veliki, bogati hiši. Vsi moji sosedi, sorodniki in znanci so živeli v obilju. Imeli smo vse, kar si človek lahko želi. Ljudje niso hodili v kinodvorane, v gledališča ali na ples. Nekdanji prijatelji in sorodniki se niso srečevali, ker si niso imeli kaj povedati. Življenje je pomenilo samo delo. Leta so minevala in smo pozabili vse pomembne stvari.

Neko soboto sem dobila časopis, ki je pisal o velikem odkritju. Zgradili so tovarno smeha. Do večera sem premišljevala, kaj neki pomeni ta beseda. Iskala sem v knjigah, toda nisem je našla. Odločila sem se, kupila si bom smeh.

Končno je napočil dan, ko sem prišla na vrsto. Šla sem v tovarno in sem za veliko denarja dobila smeh, obenem pa srečo. Trajalo je tri minute, potem pa konec. In takrat sem že vedela, kaj smo zgubili. Smeh je bil naš. Imeli smo ga bogati, reveži, beli in črni.

Namesto smeha smo iskali v celem našem življenju samo denar. Postala sem zelo žalostna.

V naslednjem trenutku sem odprla oči in sem ugotovila, da ležim v svoji postelji. V prvem trenutku sem bila prestrašena, potem sem se

pa zasmejala. Hvala Bogu! Bile so le sanje!

Žuži Šulič

Gimnazija Monošter

Gospodarica vremena

Neko noč sem sanjala nekaj posebnega. Oblaki so mi šušljali: »Od tega dneva si ti gospodarica vremena!«

Zjutraj, ko sem se zbudila, sem bila prestrašena. Nisem hotela verjeti, da se to dogaja z mano. Vseeno me je pa mikalo, da bi preizkusila svojo novo moč. V mislih sem si zaželela, naj se na nebu pojavi mavrica. Pogledala sem skozi okno, in glej, na nebu je zažarela mavrica v tisočih odtenkih! Zelo sem se razveselila, da imam takšno oblast! Od tistega trenutka sem vsak dan jaz določila, kašno naj bo vreme. Če se mi je zahotelo, je začelo snežiti, ko sem se naveličala snežink, je zasijalo sonce. Ob božiču je bilo vse belo, ker sem si zaželela veliko snega.

Nikoli nisem marala dežja, zato ni deževalo ne spomladi, ne poleti. Vsakomur je bilo to nenavadno, zlasti odraslim. Nisem razumela, zakaj prosijo za dež. Vprašala sem mamo, ki je rekla, da brez dežja ni življenja. Ne raste nič in ne bomo imeli hrane ne mi, ne živali. Ko mi je mama to povedala, sem se zelo ustrašila, hkrati tudi sramovala. Vest me je pekla. Hitro sem bežala na polje in prosila oblake, naj »jočejo«. Takoj je začelo deževati, zemlja je žejno požirala hladne kapljice.

KOTIČEK

Ko sem se res zbudila, so me polile kapljice mrzlega potu. Obljubila sem si, da ne bom nikoli gospodarila nad vremenom, niti v sanjah ne. Spoznala sem, da se človek ne sme vmešavati v zakone narave.

Anita Vajda

Gimnazija Monošter

Postala sem filmska zvezda

Prebudila sem se, toda nisem bila doma. Bila sem v neki hotelski sobi...

Zelo lačna sem bila in jed je bila na mizi. Pozajtrkovala sem in se oblekla ter stopila v recepcijo. Pred hotelom me je čakala limuzina. Zdelo se mi je, da sem v Londonu. Vse je bilo zanimivo in lepo. Ko sem izstopila iz avta, me je sprejelo veliko ljudi. V kinu smo si ogledali moj prvi film, v katerem sem bila glavna igralka. Film je bil romantičen, končal se je srečno. Po predstavi je bil sprejem. Vsi novinarji so se ukvarjali le z menoj. To je bil moj prvi javni nastop. Počutila sem se slabo, ker sem pogrešala svojo družino in prijatelje. Bila sem slavna, vseeno pa nisem bila srečna.

Uvidela sem, da ni vse, če je nekdo slaven.

Reka Hlirnök

Gimnazija
Monošter

KAUT

MLAŠEČI

Veseli penzionisti

Na Gorenjem Seniku smo 11. januara olupali takšno veliko krnico goščic (bučno

smo po lupanji koštavali fanijske perece, stere so spekli tetica Trnjaška Micka.

Med tejm časom je prišla poštarca pa nikše razgle-dnice (képeslap) nosila. Gnauk svejta prej takša šega bila, ka so v bali leko enoma drugoma pisali mladi. Eške edno staro šego so pripravili seničke upoko-jenke. Edno čudno napravo so gorazvezali na plafaun krčme. Tak je vögledala kak kakšen koš, samo iz platna naredjeni. Gda je lüstvo

seme), ka so telko po in-dašnoj šegi pri rami tri dni nej olupali. Istina, ka nas je dosta tō bilau. Te večer je društvo penzionistov orga-niziralo v gostilni Cifer ve-čer s starimi šegami. Pauleg domanji penzionistov, naj-bole penzionistk, so prišli nekdanješnji Senčarge pa Senčarice z Dolenjoga Seni-ka, iz Slovenske vesi, Mono-štra pa eške z Židove tō. Te večer je domanji mešani pevski zbor svojo probo tō nej v kulturnom daumi emo, liki v gostilni. Meni se je tak vidlo, ka so malo

Istina, ka je meni bole žma-ni bijo domanji krū Zlückine Gize tetice pa lejpa rdeča djapka vcuj.

plesalo, je neka te »koš« nepričakovano dolapusto pa zakrijo kakšen par. Bilo je veliko cviljenje, ka se je pod platnov godilo, smo si samo mislili...

Dva fudaša sta tak vōzo-šficala, ka jim je na pomauč skočo Francek Mukič, direk-tor Slovenkoga radiona. Ti-sti koražni, steri so vōzdr-žali, so zazrankoma do tre-tje spejali.

Dapa dja sam tau samo v

šparali s svoji-mi glasi, zatok so pa več po-pejvale doma-nje ženske. Vej pa tetica Kristi-na z Dolenjoga Senika so se tak večkrat ža-urgali: »Ge ne vej, ka je tau! Vej pa, če je gnauksvej-ta judaš na Gorenjom Se-nik potegno fude, smo vsi zamaj spejva-li kak slavi-čki! Zdjaj se pa ništérni

pogučavajo, nej ka bi spejali.«

Goščice so malo trde bile pa drauvne, zatok so si ni-štérni pri lupanji z naužici pomagali. Bili so takšni tō, steri so mislili, ka njini zobge vse zdržijo, eške go-ščice lupanje tō. Anuška z Varaša je aldüvala pau zoba.

Nej so pa trpeli zobge, gda

Mukičo-va Mar-janka se je trno

korila z menov, gda sam ji krū ponujala. Zakoj bi ona prej krū geila, če pa mamu dobre vrtanke tō. Dapa straušanca, stero je pripra-vila Vera Gašpar, stera je bila glavna organizatorka večera, je nej tō šmejkal.

pondejlek zazranka zvejd-la, ka sam v petek vnoči tak spala kak bujta. Z večera senički penzionistov sam malo prva vujsla kak tej slejdnji...

Marijana Sukič

VABILO

Zveza Slovencev na Madžarskem prireja
23. februarja 2002 od 20. ure

SLOVENSKI PLES

v avli osnovne šole "István Széchenyi"
v Monoštru.

Igral bo ansambel Šarm iz Slovenije.

Vstopnina z večerjo 2.000 Ft.
Ruski bife pripravi restavracija Lipa.
Prisrčno vabljeni!

Vstopnice/karte se dobijo od 4. februarja v Varaši v
Slovenskom daumi, na Slovenski zvezi
pri Klari Fodor (Monošter, Gardonyi u. 1.).

Nika za smej

Cigaretlinge

Lujza se je etognauk etak taužila padaškinji Ilonki: »Vejš, moj mauž je že nej za vōpre-stati. Na den petdeset cigretli-nov skadi, cejli ram je eden dim, čike pa po cejlom rami ta-luča.«

Ilonka pa zdaj: »Gle, Lujza, mo-reš ma povedati, ka ali cigre-tingle ali pa ti! Naj si zmislí! Ti-stoga reda sam ge tu tak prajla svojimi Lajoši.«

»Pa tež« pita Lujza.

»Od tistega mau sam ga več nej vidla.«

Zmetno delo

Imre pa Janči sta se etognauk srečala. Imre etak pravi Jan-čini: »Ka je pa s teov, padaš? Strašno lagvo vögledaš. Leko si betežen?«

Janči pa: »Nejsam betežen, liki drugo mi je vcuj prišlo. Vejš, Imre, žmetno delo sam si ode-brau. Pri zidaraj morem cejli den cügeo pa majter nositi.«

Imre pa: »Pa kak dugo boš tau mogo delati?«

Janči pa: »Eške ne vej. Samo zran začnem.«

Menje plače

Ivan je šparaven človek. V Va-raša ma eden frizerski salon (fodrászat) pa ma ednoga ina-ša tū. Etognauk Ivan etak pravi inaši, Lacini: »No, pojbič, zdaj vleta ti menje plače dam, zatok

ka je etakšoga reda menje dela tū.«

Laci pa: »Majster, zakoj bi pa vleta menje dela bilau? Vej pa vleta se ranč tak dajo briti pa si vlase rezati ka vzyma.«

Ivan pa: »Dobro, dobro. Depa dobro, če vejš, ka vleta ti ni-komi nej trbej kaput gor poma-gati, zatok je pa menje dela.«

I.B.

Porabje

ČASOPIS
SLOVENCEV NA
MADŽARSKEM

Izhaja vsak drugi četrtek

Glavna in odgovorna urednica
Marijana Sukič

Naslov uredništva:
H-9970 Monošter,
Gardonyi G. ul. 1,
p.p. 77,
tel.: 94/380-767
e-mail:
porabje@mail.datanet.hu
ISSN 1218-7062.

Tisk:
SOLIDARNOST D.D.
Arhitekta Novaka 4
9000 Murska Sobota
Slovenija

Časopis izhaja z denarno pomočjo Urada RS za Slovence v zamejstvu in po svetu ter Javnega sklada za narodne in etnične manjšine na Madžarskem.